

Handlingsutrymmet för gymnasielärare i idrott och hälsa

- En kvalitativ studie

Hanna Elenius & Sandra Nagy

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete avancerad nivå 118:2015
Ämneslärarprogrammet 2011-2016
Handledare: Karin Redelius
Examinator: Suzanne Lundvall

**Discretionary power for upper
secondary school teachers in physical
education**

- A qualitative study

Hanna Elenius & Sandra Nagy

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT AND HEALTH SCIENCES

Master Degree Project 118:2015

Teacher Education Program 2011-2016

Supervisor: Karin Redelius

Examiner: Suzanne Lundvall

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Studiens övergripande syfte är att undersöka gymnasielärares handlingsutrymme i idrott och hälsa. Mer specifikt handlar det om att få en djupare förståelse för vad som inverkar på deras möjligheter att forma undervisningen i idrott och hälsa. Syftet är konkretiserat i tre frågeställningar: 1. Vilka faktorer anser gymnasielärare i idrott och hälsa påverkar deras undervisning? 2. Vilka faktorer anser gymnasielärare i idrott och hälsa underlättar respektive försvårar deras undervisning? 3. Om lärarna fick välja fritt, hur skulle undervisningen se ut då?

Metod

Studien bygger på fem kvalitativa intervjuer utifrån en semistrukturerad intervju. Urvalet utgår från ett strategiskt urval av deltagare. De kriterier som urvalet baseras på är lärare i idrott och hälsa på gymnasiet samt geografiska aspekter. Studiens teoretiska utgångspunkt är läroplansteori och ramfaktorteori och mer specifikt Imsens gruppindelning av ramfaktorer. Imsen grupperar ramfaktorerna enligt följande: det pedagogiska ramsystemet, de administrativa, resursrelaterade, organisationsrelaterade ramar och ramar med anknytning till eleverna och deras kulturella bakgrund.

Resultat

Resultatet visar att samtliga grupperingar av ramfaktorer påverkar lärarnas val av innehåll i undervisningen. Utifrån dessa grupperingar har vi delat in lärarnas intervjusvar i olika underrubriker inspirerade av Imsen, vilka representerar vad som underlättar och försvårar lärarnas undervisning. Resultatet visar bland annat att kollegor och material underlättar lärarnas undervisning. Lokaler, ämnesplan och undervisningstid är något lärarna anser försvårar undervisningen. Resultatet visar även att lärarna främst önskar att få mer undervisningstid, pengar, utrustning samt bättre lokaler.

Slutsats

Studien visar att alla Imsens indelningar av ramfaktorer finns representerade i de intervjuade lärarnas svar. De kategorier som främst påverkar handlingsutrymmet och som lyftes fram av samtliga lärare var det pedagogiska ramsystemet och resursrelaterade ramar. Lärarnas önskemål om förändrade ramfaktorer för ämnet idrott och hälsa handlade främst om resursrelaterade ramar.

Abstract

Aim

The general aim of this study is to examine upper secondary school teacher's discretionary power in PE. More specifically it's about gaining a deeper understanding of what impacts their power to form the teaching in PE. The aim is concretized in three questions: 1. What factors do upper secondary school teachers in PE consider affects their teaching? 2. What factors do upper secondary school teachers in PE consider facilitates or complicates their teaching? 3. If the teachers could choose freely, what would the teaching look like?

Method

This study is based on five qualitative interview by a semi structured interview. The sample contained of a strategical selection of participants. The criteria that the selection is based on is secondary school teachers in PE and the geographical aspects. The theoretical starting point of the study is curriculum theory and theory of frame factors and more specifically Imsens' group division of frame factors. Imsen divides the frame factors as following: the educational frame system, the administrative, resource oriented and organization related frames and frames related to students and their cultural background.

Results

The results show that all groups and their frame factors affects the teachers' choice of content in the teaching. Based on these groups we split the teachers' interview answers in different subtitles inspired by Imsen, which represents what facilitates or complicates their teaching. The results show for instance that colleagues and material facilitates the teaching. Locals, curriculum and time for teaching is some things that the teachers consider complicate the teaching. The results also show that what the teachers mainly wish for are more time for teaching, money, equipment and better facilities.

Conclusions

The study shows that all of the division of frame factors made by Imsen were represented in the interviewed teachers' answers. The categories that mainly affects the discretionary power and that were highlighted by all teachers were the educational frame system and resource oriented frames. The teachers' wishes about changed frame factors in the subject PE were mostly represented in resource oriented frames.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.2 Forskningsläge	3
1.2.1 Lärares handlingsutrymme	3
1.2.2 Handlingsutrymmet för lärare i idrott och hälsa	5
1.2.3 Idrott och hälsa i framtiden	7
1.3 Teoretiska utgångspunkter	8
1.3.1 Läroplansteori.....	8
1.3.2 Ramfaktorteori	9
1.4 Syfte och frågeställningar.....	10
2 Metod	11
2.1 Intervju och intervjuguide	11
2.2 Urval.....	11
2.3 Tillvägagångsätt	12
2.4 Bearbetning av data.....	13
2.5 Reliabilitet och validitet	14
2.6 Forskningsetiska principer	15
3 Resultat.....	15
3.1 Det pedagogiska ramsystemet.....	16
3.1.1 Ämnesplan och lärares bakgrund	16
3.2 De administrativa ramarna	17
3.2.1 Klasstorlek.....	18
3.2.2 Schema och organisationsstruktur.....	18
3.2.3 Kollegor.....	19
3.3 Resursrelaterade ramar	20
3.3.1 Material	20
3.3.2 Lokaler	20
3.3.3 Ort och klimat.....	22
3.3.4 Undervisningstimmar	22
3.4 Organisationsrelaterade ramar.....	23
3.4.1 Skolans ledning	23
3.5 Ramar med anknytning till eleverna och deras kulturella bakgrund.....	24

3.5.1 Elevernas motivation.....	24
3.6 Lärarnas önskemål om förändring i ämnet.....	26
3.6.1 Resurser.....	26
3.6.2 Kollegor och skolledning	27
3.6.3 Betygen.....	28
3.7 Sammanfattande resultat	28
4 Diskussion	29
4.1 Resultatdiskussion.....	30
4.1.1 Lokal och material.....	30
4.1.2 Undervisningstid	30
4.1.3 Ämnesplan.....	31
4.1.4 Imsens indelning	32
4.1.5 Ämnets framtid.....	33
4.2 Slutsats	34
4.3 Metoddiskussion.....	34
4.4 Vidare forskning.....	35
Käll- och litteraturlista.....	36

Bilaga 1 Käll- och litteratursökning

Bilaga 2 Samtyckesbrev

Bilaga 3 Intervjuguide

1 Inledning

Den här studien handlar om gymnasielärares handlingsutrymme. Med handlingsutrymme menas de möjligheter och begränsningar lärare har i utformandet av sin undervisning. Det finns olika faktorer som kan inverka på handlingsutrymmet bland annat de olika betygssystem som avlöst varandra, konsekvenser av de förändringar som skett inom ämnet idrott och hälsa samt en rad andra faktorer som denna studie önskar att undersöka.

Betygssystemen har genomgått olika förändringar då tre olika betygssystem avlöst varandra: *det absoluta betygssystemet*, *det relativa betygssystemet* och *det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet* (Klapp 2015, ss. 114–120). Sedan 1990-talet har svenska skolan genomgått sin mest omfattande och snabbaste reformperiod genom tiderna. Skolan har bland annat utvecklats till att i dagsläget ha ett mål- och resultatstyrt fokus i läroplaner och kursplaner (Lundgren 2014, s. 125).

I dagens betygssystem, *det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet* bedöms och betygsetts eleverna utifrån kunskapskrav som beskriver de kvaliteter som eleverna ska uppnå för ett visst betyg. Djuvfeldt och Wedman (2007, s. 17 f) visar på att lärarna får större frihet över sin planering och målsättning i jämförelse med det relativa betygssystemet då det rådde en centralstyrning. Nackdelen med *det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet* menar Djuvfeldt och Wedman (2007, s. 18), var dock att det var så pass tolkningsbart. De otydliga målbeskrivningarna gjorde att lärare ständigt var tvungna att tolka kriterierna för att avgöra vad som krävdes för de olika betygen. Lärare kunde då ha olika syn på vilka kunskaper eleverna skulle ha för att uppnå ett visst betyg, vilket ledde till en orättvis bedömning för eleverna. Den nya läroplanen från 2011 är fortfarande målrelaterad men betygsskalan förändrades i och med införandet av den nya läroplanen. Detta betygssystem skulle komma att utgöra grunden för en mer rättvis och likvärdig bedömning, även om eleverna fortfarande bedöms utifrån lärares egna tolkningar av kunskapskraven. (Klapp 2015, ss. 114–120)

Läroplanen har gått från att ha innehållit många direktiv kring innehåll och otydliga kunskapskrav till att innehålla få direktiv kring innehåll och tydligare kunskapskrav. Att lärarna har fått större frihet över innehållet i och med *det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet* behöver dock inte betyda att lärarna ser på sitt handlingsutrymme som stort. Det finns dessutom många andra faktorer som kan komma att påverka handlingsutrymmet och

vilka möjligheter lärare har för att kunna uppfylla sitt läraruppdrag, det vill säga att eleverna når kunskapsmålen.

Precis som skolan har ämnet idrott och hälsa genomgått en rad förändringar genom tiderna och dessa förändringar går att koppla till lärare i idrott och hälsa och deras handlingsutrymme. Annerstedt (2001, s. 105 ff) har sammanfattat sju faser som ämnet har gått igenom: *Etableringsfasen 1831-1860, Den militära fasen 1860-1890, Stabiliseringsfasen 1890-1912, Brytningsfasen 1912-1950, Den fysiologiska fasen 1950-1970, Osäkerhetsfasen 1970-1994 och Hälsfasen 1994 – idag.*

De första försöken att införa obligatorisk fysisk fostran togs under *Etableringsfasen*. Det fanns knappt några gymnastiklokaler, lärarna var dåligt utbildade, läroböcker var sällsynta och politiker och allmänheten hade överlag ingen positiv inställning till ämnet. Denna fas dominerades även av militärgymnastik. Det skedde dock en rad förändringar under *Brytningsfasen*, då idrott, lek och spel tog över allt mer. *Osäkerhetsfasen* kännetecknades av att lärarna blev allt mer osäkra på innehållet och målsättningen i ämnet. De blev färre centrala anvisningar och direktiv och ämnets målsättning vidgades betydligt. Ämnet bytte dessutom namn från gymnastik till idrott. Under *Hälsfasen*, som varar än idag, bytte ämnet återigen namn från idrott till idrott och hälsa. Namnbytet var ett sätt att indikera hälsoperspektivet i ämnet. Ämnets mål har ytterligare breddats och den obligatoriska tidstilldelningen har ytterligare minskat. Ämnesutformningen varierar dessutom mycket mellan olika skolor då friheten har ökat väsentligt. (Annerstedt 2001, s. 105 ff)

I och med att ämnet har förändrats har även lärarnas handlingsutrymme förändrats. Lärarnas förutsättningar var, precis som Annerstedt (2001, s. 105 ff) skriver, under en tid begränsad med inga lokaler, inget material samt en strikt och ensidig undervisning. Så småningom breddades ämnets mål och valet av innehållet blev friare då det blev färre centrala anvisningar och direktiv. Mot denna bakgrund blir det intressant att undersöka hur lärare i idrott och hälsa ser på sitt handlingsutrymme idag och vad som egentligen inverkar på deras möjligheter att forma undervisningen i idrott och hälsa. Det gör det även intressant att undersöka hur lärare vill att ämnet ska se ut i framtiden vad gäller deras handlingsutrymme i utformandet av undervisningen. Det är dessutom ett relevant område att undersöka då det finns lite forskning sedan införandet av den nya läroplanen för gymnasieskola 2011 kring lärares syn på deras handlingsutrymme. Vi önskar att studien ska kunna ge både politiker och skolledning en ökad

kunskap om och förståelse för vad som inverkar på lärarnas möjligheter att forma undervisningen samt vad de önskar att förändra. Denna förståelse kan i sin tur leda till att lärarna får större möjligheter till att kunna uppfylla sitt läraruppdrag,

1.2 Forskningsläge

Nedan redovisas det forskningsläge som berör det som möjliggör och begränsar läraren i utformandet av undervisningen, vilket ligger till grund för vår undersökning. Ett antal internationella undersökningar och artiklar presenteras och sätts i relation till denna undersöknings syfte. Viktigt att tänka på är att läro- och kursplaner samt skolledning av olika slag från andra länder inte nödvändigtvis kan likställas med de svenska styrdokument. Det finns dock inte mycket forskningsläge som berör gymnasieskolan inom detta ämne. Vi har därför valt att presentera forskning som är relevant för vår studie men som berör grundskolan.

1.2.1 Lärares handlingsutrymme

I artikeln *Discretion and Control in Education* beskrivs hur handlingsutrymmet för lärare i Storbritannien har förändrats genom tiden. Handlingsutrymmet relateras till framförallt styrdokument, skolledning och lärares subjektivitet. Med utgångspunkt i Michael Lipskys teori kring handlingsutrymme förklarar Taylor hur lärare fram till och med 1980-talet hade ett stort handlingsutrymme i sin yrkesroll. Lärare hade med andra ord en stor makt över sin egen arbetssituation och den egna undervisningen. Lärarna hade till exempel en stor tolkningsfrihet när det kom till styrdokument, som inte var utformade gentemot några tydliga mål eller riktlinjer. Det fanns inte heller någon tydlig kontroll från skolledningen eller någon form av utvärdering eller några undersökningar på lärarnas undervisning eller elevernas resultat. Så länge lärare höll sig inom lagarna och uppehöll en yrkesmässig etik kunde de forma sin undervisning i princip hur de ville. (Taylor 2007, s. 556)

I slutet på 1980-talet introducerades *New Public Management* som metod inom den offentliga sektorn i Storbritannien. Detta innebar bland annat att styrdokument omarbetades för att bli tydligare och för att fungera i linje med statliga och politiska mål för undervisningen (Taylor 2007, s. 558). Det skedde även förändringar vad gäller styrningen av den engelska skolan och det genomfördes undersökningar och utvärderingar av olika slag. Lärarna gick från att ha haft ett stort inflytande på läroplaner och undervisning och från att ha blivit belönade med förtroende, professionell vördnad och handlingsutrymme till att bli mer styrda och följaktligen mindre respekterade, med ett mindre handlingsutrymme (Taylor 2007, s. 560).

Artikeln nämner en undersökning från 2004 som undersökt lärares uppfattade handlingsutrymme och de faktorer de känner påverkar handlingsutrymmet. Undersökningens personer bestod av lärare från mellersta England och behandlade handlingsutrymme i relation till eventuella begränsningar kring exempelvis ämnesinnehåll och annat innehåll ur läroplanen (Taylor 2007, s. 564). Resultaten visade att när det kom till kunskapskrav kände lärare att handlingsutrymmet var minskat men inte nödvändigtvis på ett negativt sätt. Åtta av tio lärare i undersökningen ansåg att de som undervisade i ämnen som genomgår nationella prov har ett mindre handlingsutrymme än de som undervisar i de övriga ämnena. Nästan alla lärare ansåg att de kunde forma metoderna för sin undervisning efter eget tycke trots att de måste förhålla sig till läroplanens mål. Handlingsutrymmet blir till viss del påverkat av individuella åtgärder för elever som har problem att uppnå uppsatta mål. Den tid skolledningen avsätter för lärare påverkar knappt eller inte alls den tid lärare i sin tur ägnar åt elevers akademiska och sociala behov. (Taylor 2007, s. 565 f)

I en artikel om lärare i USA beskrivs olika faktorer som lärarna måste ta hänsyn till när det kommer till vad elever ska lära sig i en miljö som präglas av en läroplan (Boote 2006). Dessa faktorer påverkar på olika sätt lärarnas handlingsutrymme i undervisningen. Den första faktorn som nämns är just läroplanen. Boote (2006, s. 463) menar att eftersom läroplanen till stora delar är ganska vag i sin beskrivning leder detta till att lärarna måste tolka vad de anser att läroplanen menar och avgöra vilket innehåll lektionerna ska ha. Läroplanen är dessutom ofta tvetydig vilket leder till att olika lärare kan göra olika tolkningar vad gäller exempelvis innehåll. Slutligen nämner artikeln att läroplanen ofta kräver mer tid av lärarna än vad lärarna har för att avhandla allt innehåll under ett läsår, vilket leder till att lärarna får kompromissa och välja bland innehållet. (Boote 2006, s. 463)

En annan faktor är personliga egenskaper hos elever. Lärare måste hela tiden anpassa innehållet i undervisningen efter grupper och individer för att i slutändan kunna nå läroplanens mål (Boote 2006, s. 463). Ytterligare en faktor handlar om de åsikter som påverkar lärare som kommer utifrån skolan. Det kan till exempel handla om föräldrar, elever, kollegor, politiker eller media och dessa åsikter stämmer inte alltid överens med kraven i läroplanen (Boote 2006, s. 463). Avslutningsvis nämns faktorer så som material och resurser, värderingar, standardiserade tolkningar av läroplanen från exempelvis kollegor och standardiserade prov (Boote 2006, s. 464).

Vidare forskning bör undersöka metoder för utveckling och syn på läroplanen och detta bör besvaras av lärare själva. Genom att undersöka egenskaper i en domän präglad av läroplanen kan vi få en förståelse för de begränsningar som påverkar lärarens handlingsutrymme. (Boote 2006, s. 474)

I doktorsavhandlingen *Upper secondary teachers' creation of discretionary power* undersöks gymnasielärare i Sverige och hur olika arbetsförhållanden samspelar med deras handlingsutrymme (Parding 2007). Frågeställningarna rör hur och var handlingsutrymme skapas, vad handlingsutrymme betyder för lärarna, vilka möjliggörande och begränsande processer i skapandet av handlingsutrymmen som kan identifieras och hur skapandet av handlingsutrymmen kan förklaras genom dessa processer (Parding 2007, s. 7).

Enligt avhandlingens resultat är handlingsutrymme något som skapas i en social process där viktiga aspekter är identitet och relationer och begrepp som makt, kontroll, styrning, krav, socialt stöd och förtroende (Parding 2007, s. 173). Dessa aspekter och begrepp sätts sedan i relation till faktorer som läroplan, rektorer, kollegor och elever. Parding finner att lärarna inte har makt att avvika från läroplanen men eftersom att det är svårt att vara direkt kontrollerad av den, har lärarna ändå ett stort handlingsutrymme när det kommer till utförande av undervisningen (2007, s. 111). I förhållandet till kollegor finns en rad aspekter som kan skapa både ett litet och ett stort handlingsutrymme. Litet handlingsutrymme kan till exempel vara i övergripande planering om kollegorna inte är överens. Stort handlingsutrymme kan till exempel vara då kollegor kan fungera som yrkesmässigt, vägledande och känslomässigt stöd. (Parding 2007, s. 136). Elevernas ökade inflytande på undervisningen kunde kanske ha minskat lärarnas handlingsutrymme men det tycks inte vara en påverkande faktor. Däremot verkar relationen till eleverna och framförallt ett gemensamt förtroende mellan elever och lärare påverka handlingsutrymmet. När det finns förtroende finns större möjligheter att till exempel testa nya saker i undervisningen. (Parding 2007, s. 153)

1.2.2 Handlingsutrymmet för lärare i idrott och hälsa

I en litteraturöversikt inför kvalitetsgranskning av idrott och hälsa i grundskolan tar Skolinspektionen (2011, s. 29) upp en del problematik kring ämnet idrott och hälsa. En stor problematik som lyftes fram var att ämnet har breddats och tiden har minskat, vilket gör att lärare i idrott och hälsa måste förena gamla och nya krav med de snäva tidsramar som de har

till förfogande. De lyfte dessutom fram att lärarna var osäkra på hur de ska undervisa i hälso- och livsstilsfrågor och att de fysiska ramarna så som tid, lokal och antal elever kan utgöra ett hinder för att kunna väva samman teori och praktik.

Till skillnad från många teoretiska ämnen kräver ämnet idrott och hälsa större materiella förutsättningar. De teoretiska ämnena behöver i stort sett bara ett klassrum, bänkar och böcker medan idrottsämnet behöver många olika typer av lokaler men också olika typer av redskap för att kunna bedriva undervisningen efter kursplanen. (Sandahl 2004, s. 45) Sandahl (2004, s. 64 f) visar i sin studie som handlar om idrottsämnet i grundskolan 1962–2002 att läro- och kursplaner inte hade någon direkt inverkan på val av aktiviteter. Statsmakten hade dock större inverkan på ramfaktorerna. Ramfaktorerna som begränsade möjligheterna var till exempel tidstilldelningen och de materiella förutsättningarna. Ämnets innehåll formas genom olika faktorer och grupper som har inflytande över ämnet. Sandahl (2004, s 64) menar att innehållet formas genom en dragkamp mellan bland annat materiella förutsättningar, idrottsrörelsen, statsmakten, lärare och elever.

Lokalfrågan har en stor betydelse för idrottsundervisningen. De moment som inte kräver någon speciell lokal, förutom skolans gymnastiksal, får större utrymme än moment som till exempel skridskor och simning som kräver andra typer av lokaler som är mer krävande. Idrottsrörelsen har också ett stort inflytande på undervisningen dels genom ungdomar som är aktiva på fritiden, dels genom läraren själv som oftast är uppfostrad i idrottsrörelsen. Sandahl (2004, s. 64) menar att utövarnas intresse och de materiella förutsättningarna tycks ha en stor påverkan på vilket innehåll ämnet har, medan läroplanen i praktiken tycks ha en liten påverkan. Studien visar dock att läroplanen har ett visst inflytande vad gäller samundervisningsreformen då undervisningen bland annat tar hänsyn till de fysiska skillnaderna mellan könen.

Lärare i ämnet idrott och hälsa på grundskolan uppfattar att ämnet har förändrats över tid. Meckbachs (2004, s. 85 f) studie som grundar sig på 1994-års läroplan visar att lärarna uppfattar att det har gått ifrån det mer styrda och strikta ämnet som bestod av ett antal huvudmoment till att undervisningen idag är mer fri. Idag är det dessutom mer fokus på, till skillnad från förr, att eleverna deltar och känner rörelseglädje.

Det mål med idrott och hälsa-undervisningen som främst uttrycktes av lärarna var att skapa rekreation, rörelseglädje samt ett livslångt intresse hos eleverna. (Meckbach 2004, s. 87) Det som framkom att dominera undervisningen var bollekar och bollspel. De moment som inte fick lika stort utrymme var friluftsliv, simning, dans och gymnastik. (Meckbach 2004, s. 90)

1.2.3 Idrott och hälsa i framtiden

Ämnet idrott och hälsa har förändrats över tid och är eventuellt ett ämne som är i fortsatt förändring. Ekberg och Erberth (2000, s. 15) skriver att ”Samhällets förändring och utveckling är en avgörande faktor för både hur idrotten i samhället och skolämnet Idrott och Hälsa utvecklas”. Vidare menar författarna att de mål, det innehåll och de metoder som lärare väljer att använda i ämnet måste bygga på de föreställningar som finns om framtiden.

I boken *Physical Education Futures* talas det om tre möjliga framtider för ämnet och ämnets innehåll. Den första framtiden kallas för *More of the same* och beskriver ett ämne med en fortsatt stor variation av olika idrotter och aktiviteter i undervisningen där fokus på lärande mest handlar om aktivitetsgrad och teknik (Kirk 2010, s. 122). Denna framtid anses vara den mest troliga då den uppbackas av politiker och beslutstagare inom skolan. Dessutom anses lärarna själva vara en faktor för denna framtid på grund av att det inte finns någon forskning som menar att lärare skulle vara villiga att genomföra en stor reformering av ämnet (Kirk 2010, s. 124).

Den andra framtiden beskriver en *Radical reform*, vilket presenteras som en långsiktig plan för att ämnet ska kunna fortsätta existera i framtiden. Ett förslag beskriver att innehållet i ämnet bör förändras och att tiden som spenderas på olika sporter bör bytas ut eller åtminstone minskas (Kirk 2010, s. 128 f). Ett annat förslag är att ämnet skulle kunna delas upp i små ämnen som exempelvis dans, uteaktiviteter, sport och hälsa (Kirk 2010, s. 132). Ytterligare ett förslag är att ämnet ska profileras i exempelvis idrott som sport, idrott som träning och idrott som en aktiv fritid (Kirk 2010, s. 133).

Den tredje framtiden är *Extinction*, ämnets död. Ämnet tros inte kunna dö ut inom den närmsta framtiden men utan den långsiktiga planen för en reformering av ämnet är det mest troliga scenariot (Kirk 2010, s. 135).

Den tidigare forskningen som har presenterats visar bland annat vilka faktorer som kan påverka lärares handlingsutrymme och även hur lärares handlingsutrymme har förändrats över tid. I vår studie utgår vi från Pardings (2007, s. 173) definition av begreppet handlingsutrymme. Det finns dock lite forskning mer specifikt om lärare i idrott och hälsa och deras syn på sitt handlingsutrymme samt vilka möjligheter och begränsningar de har när de ska forma undervisningen i ämnet. Det finns dessutom lite forskning sedan införandet av den nya läroplanen för gymnasieskola 2011 om lärare i idrott och hälsa och deras syn på handlingsutrymmet. Den forskningslucka som är relevant att undersöka är hur lärare i idrott och hälsa på gymnasiet ser på sitt handlingsutrymme och hur de önskar att ämnet bör utvecklas.

1.3 Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt presenteras en beskrivning av läroplansteori och ramfaktorteori. Studien tar utgångspunkt i både läroplansteori och ramfaktorteori dels då läroplanen och andra olika ramar kan komma att påverka lärares undervisning och dess innehåll, dels då de kan ligga till grund för en analys av hur lärare ser på sitt handlingsutrymme.

1.3.1 Läroplansteori

Inom läroplansteori har Linde (2012, s 21 ff) valt att dela in besluten om innehåll i undervisningen i tre olika processer: *formulering av läroplaner*, *transformering av läroplanen* och *realisering av läroplanen*.

Formulering av läroplaner handlar om de föreskrifter för vilka ämnen som ska studeras, tiden som ska fördelas mellan ämnena, målen för undervisningen samt innehållet för de olika ämnena. *Transformering av läroplanen* innebär att formuleringen av läroplanen tolkas. Läroplansformuleringen kan ses som riktlinjer men det är inte alltid som de följs in i minsta detalj utan det görs tillägg eller frändrag. Den formulerade läroplanen är en av många andra faktorer som påverkar undervisningsinnehållet. Andra faktorer som kan påverka hur transformeringen av läroplanen blir är till exempel läroböcker, ämnestraditioner samt lärares egen tolkning och bakgrund. Undervisningsprocessen är också en faktor som påverkar innehållet, vilket kan kopplas till ramfaktorteori. Ramfaktorteori (se vidare under 1.3.2) behandlar de begränsningar som styr vad som är möjligt och inte möjligt att göra i undervisningen men också hur olika ramfaktorer formar undervisningsprocessen samt påverkar resultaten. *Realisering av läroplanen* syftar till själva verkställandet av

undervisningen. De begrepp som står i centrum för realiseringen är kommunikation och aktivitet för både lärare och elever i klassrummet. Aktiviteten syftar även till hur eleverna tillägnar sig innehållet.

De tre olika processerna handlar sammanfattningsvis om den föreskrivna läroplanen, hur den tolkas med tillägg och fråndrag samt hur verkställandet av undervisningen går till. Dessa processer är dock inte helt skilda från varandra i verkligheten men har delats upp för att tydligt kunna presentera de olika delarna och hur de kan komma att påverka innehållet i undervisningen.

1.3.2 Ramfaktorteori

Ramfaktorteori utvecklades av Dahllöf och Lundgren genom Dahllöfs bok *Skoldifferentiering och undervisningsförlopp* år 1967 och genom Lundgren och Bengtssons licentiatavhandling år 1968. Ramfaktorteori är en teori eller ett tankeverktyg för utbildningsplanering och bygger på att det är olika ramar som formar undervisningsprocessen genom att de möjliggör eller omöjliggör olika processer. Ramfaktorteori breddades från slutet av 1970-talet till den så kallade läroplansteorin, då den svenska skolan gick från styrning av resurser och regler för användandet av resurser till styrning mot mål och resultat. (Lundgren 1999, ss. 31-41)

Inom ramfaktorteori studeras ”relationerna mellan resultat, undervisningsförlopp och begränsade yttre betingelser” (Linde 2012, s. 17 f). Ramfaktorteorin lyfter fram fysiska ramar som kan begränsa lärarens handlingsutrymme så som tid, antal elever och utrustning. De lyfter även fram reglerande ramar som påverkar innehållet, vilka exempelvis är betygssystemet och formella kompetenskrav på lärare. Något som har extra stor påverkan på undervisningen är de statliga besluten. (Linde 2012, s. 17 f)

1.3.2.1 Imsens indelning

Gunn Imsen som är professor på pedagogiska intuitionen vid Norges tekniska naturvetenskapliga universitet har vidareutvecklat Dahllöf och Lundgrens teori. Imsen (1999, s. 308) definierar ramfaktorer på följande sätt: ”Ramfaktorer är förhållanden som påverkar undervisningen och som bidrar till att främja eller hämma den på olika sätt”. Vidare delar Imsen in ramfaktorerna i fem olika grupper, en viss ramfaktor kan dock gå in i fler grupper och på så sätt är grupperna relativt flytande:

Det pedagogiska ramsystemet

Det innefattar det som definieras i lagar, förordningar och läroplaner.

De administrativa ramarna

Det innefattar de bestämmelser för hur en skola ska ledas och struktureras, till exempel arbetstid, klasstorlek, scheman och organisationsstruktur.

Resursrelaterade rammar

Det innefattar det som har med ekonomi och materiella resurser att göra, till exempel lokaler, material och undervisningstimmar.

Organisationsrelaterade rammar

Denna ram innefattar de sociala förhållanden och den kultur som finns på skolan, vilket bland annat har med skolans ledning att göra.

Rammar med anknytning till eleverna och deras kulturella bakgrund

Rammar som involverar elevernas förutsättningar och motivation men också till exempel föräldrasamarbetet och lokal kultur.

I studiens resultatdisposition tar vi fasta på Imsens indelning av ramfaktorer genom att presentera resultaten utifrån en gruppering av undersökta ramfaktorer. Vi har inspirerats av Imsens indelning men resultatbearbetningen innebär att ytterligare faktorer inom ramen för vissa grupper av ramfaktorer behövde läggas till. Under *det pedagogiska ramsystemet* har vi lagt till lärares kunskapssyn och övriga rammar som kan komma att påverka undervisningens innehåll och det pedagogiska som till exempel lärares bakgrund, kön och generation/ålder. Vi har även lagt till kollegor som en ramfaktor under *de administrativa ramarna* samt ort och klimat under *de resursrelaterade ramarna*. I övrigt har vi följt Imsens gruppindelning av ramfaktorer i vår analys och tolkning av empirin.

1.4 Syfte och frågeställningar

Studiens övergripande syfte är att undersöka gymnasielärares handlingsutrymme i idrott och hälsa. Mer specifikt handlar det om att få en djupare förståelse för vad som inverkar på deras möjligheter att forma undervisningens innehåll i idrott och hälsa.

Syftet är konkretiserat i tre frågeställningar:

1. Vilka faktorer anser gymnasielärare i idrott och hälsa påverkar deras undervisning?
2. Vilka faktorer anser gymnasielärare i idrott och hälsa underlättar respektive försvårar deras undervisning?
3. Om lärarna fick välja fritt, hur skulle undervisningen se ut då?

2 Metod

I detta avsnitt presenteras studiens metod, vilket urval som har gjorts, tillvägagångssätt samt en redogörelse för bearbetning av data. Studiens reliabilitet och validitet samt de forskningsetiska principerna som studien följer presenteras även i detta avsnitt.

2.1 Intervju och intervjuguide

Vi har valt att använda oss av den kvalitativa forskningsintervjun som metod. Metoden lämpar sig för att få fram hur undersökningspersonen upplever sin livssituation samt för att ge en insikt om en persons erfarenheter, tankar och känslor. I vårt fall är detta en passande metod då vi är intresserade av att förstå världen från den intervjuades synvinkel, det vill säga hur lärare själva ser på sitt handlingsutrymme. (Kvale & Brinkman 2014, s. 17; Dalen 2015, s. 14)

En intervjuguide krävs i de studier som har intervju som metod. Intervjuguiden ska omsätta studiens syfte och frågeställningar till konkreta teman med underliggande frågor. Vi har utformat en intervjuguide utifrån en semistrukturerad intervju (se bilaga 3), vilket innebär att vi har valt ut bestämda ämnen i förväg som samtalen ska vara inriktat på. De inledande frågorna i intervjun är formulerade och ställs på ett sätt så att intervjupersonen ska känna sig trygg och avslappnad. Därefter fokuserar frågorna på centrala teman och mot slutet av intervjun handlar frågorna om mer generella saker. (Dalen 2015, s. 34 f)

2.2 Urval

Studien bygger på ett strategiskt urval av deltagare, vilket innebär att urvalet baseras på ett antal kriterier (Trost 2010, s. 138). I denna studie har vi utgått från kriteriet att deltagarna ska vara lärare i idrott och hälsa på gymnasiet dels av eget intresse, dels för att undersöka lärare som undervisar efter samma ämnesplan. Andra kriterier som vi har tagit hänsyn till är geografiska aspekter på så sätt att urvalet baseras på gymnasieskolor i södra delen av Stockholm dels på grund av tidsaspekten, dels på grund av kontakter på dessa skolor.

Antalet intervjupersoner kan skifta beroende på undersökningens syfte och beroende på tid och resurser som finns tillgängliga (Kvale och Brinkman 2010, s. 156). Enligt Kvale och Brinkman (2010, s. 156) är 15 +/- 10 ett vanligt förekommande antal för intervjustudier. Vi valde att genomföra fem intervjuer, vilket får ses som tillräckligt för vår studie och våra tillgångar. Vidare kommer vi att kalla lärarna för till exempel ”lärare 1” och ”lärare 2”. I tabell 1 finns en översiktlig beskrivning av intervjupersonerna. I den går det att avläsa hur många år de har varit verksamma som lärare i idrott och hälsa, om de har behörighet att undervisa i ämnet och hur deras arbetstid ser ut i procent i idrott och hälsa.

Tabell 1. Översiktlig beskrivning av intervjupersonerna

	Lärare 1	Lärare 2	Lärare 3	Lärare 4	Lärare 5
Antal år som verksam lärare i idrott och hälsa	30 år	36 år	13 år	2 år	20 år
Behörig i idrott och hälsa	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja
% idrott och hälsa	100 %	100 %	100 %	37,5 %	100 %

Vi har undersökt lärare från tre olika gymnasieskolor. Lärare 1 och 4 är verksamma på samma skola, likaså är lärare 2 och 3 verksamma på samma skola.

2.3 Tillvägagångsätt

För att testa frågorna och utformningen av intervjuguiden genomfördes en provintervju innan forskningsintervjuerna. Dalen (2015, s. 40) skriver att i en kvalitativ intervjustudie är det ett måste att göra provintervjuer för att testa både intervjuguiden och sig själv som intervjuare. Att genomföra en provintervju ger dessutom möjlighet att testa den tekniska utrustningen. Efter provintervjun finns det då möjlighet att korrigera intervjuguiden och den tekniska utrustningen men också en chans till att ändra sitt eget beteende innan utförandet av själva forskningsintervjuerna. Det som vi tog med oss efter vår provintervju var att vara beredd på att ställa följdfrågor utifrån vår semistrukturerade intervjuguide för att få ut så mycket som möjligt av intervjun. Det kan till exempel vara att ställa frågor som ”hur tänker du då?”, ”kan du utveckla det?”, ”varför/varför inte?” eller fortsätta vidare på ett intressant ämne som intervjupersonen kommit in på.

Vi kontaktade lärarna dels via mail med en förfrågan om deltagande i vår intervjustudie, dels på plats. I samband med förfrågan informerades vi även om studiens syfte och de forskningsetiska principer som vi avser att följa. För att försäkra oss om att deltagarna i vår intervjustudie godkänner sitt deltagande samt har tagit del av sina rättigheter med sitt

deltagande fick de skriva under ett samtyckesbrev (se bilaga 2). Intervjuerna genomfördes sedan på platser som deltagarna själva fick bestämma, till exempel i ett arbetsrum eller i en idrottshall. Intervjuerna spelades in då det är viktigt i kvalitativa intervjuer att kunna redogöra för intervjupersonens egna ord (Dalen 2015, s. 37). I tabell 2 finns en materialöversikt. I den går det att avläsa hur lång tid respektive intervju tog.

Tabell 2. Materialöversikt

	Lärare 1	Lärare 2	Lärare 3	Lärare 4	Lärare 5	Totalt
Intervju, omfattning i tid.	25 min	38 min	24 min	22 min	20 min	2 h 9 min

Det inspelade materialet omfattade totalt sett cirka 2 timmar.

2.4 Bearbetning av data

När allt material var insamlat var det dags att analysera det. Det inspelade materialet transkriberades för att få intervjuerna i skrift dels för att underlätta analysarbetet, dels för att kunna återge och citera intervjupersonens egna ord. I vårt fall räcker det med en grovtranskription då vårt syfte är att få reda på innehållsaspekter, intresset ligger mer i vad som sagts snarare än hur ord uttalas eller om någon stakar sig eller gör pauser. Grovtranskriptionen görs i enlighet med skriftspråkskonventionen för att citaten ska bli mer begripliga och få ett bättre flyt. (Norrby 2014, s. 99 f) I resultatdelen har citaten bearbetats för att öka läsbarheten.

I analysen använde vi oss av Imsens (1999, s. 308) fem indelningar av ramfaktorer. Vi läste kronologiskt igenom varje transkription och gjorde färgöverstrykningar över intervjuvaren, där de fem olika indelningarna fick representeras av varsin färg. En viss ramfaktor kan passa in under flera av Imsens rubricering av ramfaktorer och på så sätt är grupperna relativt flytande. Vi valde dock att dela in intervjupersonernas svar utifrån vad de explicit talade om och som kunde kopplas till någon utav Imsens indelning. Vi har dock kompletterat med vissa ramfaktorer som inte nämns i Imsens indelning, men som intervjupersonerna tagit upp under intervjuerna och som passar in under Imsens grupperingar. Under *det pedagogiska ramsystemet* har vi lagt till lärares kunskapssyn och övriga ramar som kan komma att påverka undervisningens innehåll och det pedagogiska som till exempel lärares bakgrund, kön och generation/ålder. Vi har även lagt till kollegor som en ramfaktor under *de administrativa*

ramarna samt ort och klimat under *de resursrelaterade ramarna*. I övrigt har vi följt Imsens gruppindelning av ramfaktorer i vår analys och tolkning av empirin.

2.5 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet i en kvalitativ undersökning som denna intervjustudie handlar om resultatens konsistens och tillförlitlighet (Kvale & Brinkman 2014, s. 295). I denna undersökning kan reliabiliteten vad gäller reproducering problematiseras i huruvida de intervjuade personerna skulle ge samma svar till en annan intervjuare eller om de skulle förändra sina svar i en andra intervju. Vi har försökt att standardisera intervjuerna så mycket som möjligt genom att följa en intervjuguide och genom att (för det mesta) genomföra intervjuerna med båda av oss närvarande. Vi har även genomfört en provintervju vilket visade vilka frågor som behövde förändras och hur vi kunde formulera oss för att vara så neutrala som möjligt.

Något som också påverkar reliabiliteten i en intervjustudie kan vara hur intervjuarens personliga uppfattningar, improvisation och intervjustil påverkar utfallet (Kvale & Brinkman 2014, s. 296). Trots att vi försökt standardisera intervjuerna kan dessa faktorer även omedvetet ha påverkat utfallet. Vi har uppmuntrat sidospår och ställt följdfrågor efter vad de vi har intervjuat har tagit upp vilket kan vara svårt att upprepa. Vi har dock format vår intervjuguide så att den inte ska påverka de intervjuade att svara på ett visst sätt eller genom att söka ett särskilt svar. Vi har enbart haft ett intresse i att utforma intervjuguiden så att den ska kunna besvara våra frågeställningar. På samma sätt har vi arbetat med sidospåren och följdfrågorna.

Denna studie utgår från ramfaktorteorin och Imsens indelning av ramfaktorer i olika grupper. Grupperna beskrivs som relativt flytande och indikerar att vissa faktorer kan gå in i olika grupper. Detta är något som möjligtvis kan ha påverkat analysen av intervjuerna där indelningen i de olika grupperna kan ses som något subjektiv.

I en kvalitativ forskning kan validiteten diskuteras då resultaten sällan presenteras i siffror (Kvale & Brinkman 2014, s. 296). Validiteten i denna undersökning handlar om hur vi med våra intervjuer lyckats undersöka det vi påstått oss undersöka. Det handlar även om vilken trovärdighet studien får (Hassmén & Hassmén 2008, s. 155). Vi har utformat vår intervjuguide för att kunna få svar på våra frågeställningar men att påstå att det vi i analyserna av våra intervjuer kommit fram till representerar någon slags sanning är självklart svårt. Vi

har undersökt fem gymnasielärare i idrott och hälsa så att försöka generalisera, det vill säga huruvida resultaten kan ses som generella för någon annan grupp än de undersökta, blir omöjligt (Johansson & Svedner 2010, s.83). Vi har försökt att presentera resultaten utifrån de intervjuade lärarnas egna ord om hur de upplever sitt handlingsutrymme för att sedan i diskussionsdelen kunna tolka och ifrågasätta de resultat vi fått fram. På detta sätt har vi försökt representera verkligheten hos undersökningsslagarna och arbetat med ett autentiskt validitetskriterium (Hassmén & Hassmén 2008, s. 159).

2.6 Forskningsetiska principer

För att skydda de individer som deltar i undersökningen har vi försökt följa de fyra huvudkrav som finns, vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att deltagarna i undersökningen ska informeras om syftet med undersökningen. Vidare ska deltagarna även informeras om deras rätt att bestämma om de vill vara med eller inte samt att de kan avbryta sitt deltagande när som helst. Samtyckeskravet innebär i sin tur att forskarna inhämtar deltagarnas samtycke att delta. Inför intervjuerna i denna undersökning lämnades därför ett samtyckesbrev ut till deltagarna som de fick skriva under. I detta samtyckesbrev framgår det även information om studiens syfte samt deltagarens rättigheter (se bilaga 2). Konfidentialitetskravet innebär att de som deltar i undersökningen ska ges största möjliga konfidentialitet samt att deras personuppgifter förvaras säkert. Lärarna som deltar i undersökningen kommer därför att vara anonymiserade. De kommer med andra ord inte att kallas för deras riktiga namn utan till exempel "lärare 1" och "lärare 2". Det kommer inte heller att ges någon djupare information om respektive lärare. Det sista kravet som är nyttjandekravet innebär att de uppgifter som är insamlade om undersökningsslagarna endast kommer att användas för forskningsändamål. (Vetenskapsrådet 2002, ss. 6–14)

3 Resultat

Vi har valt att sammanställa resultat och analys efter Imsens (1999, s. 308) indelning av ramfaktorer, *det pedagogiska ramsystemet* (3.1), *de administrativa ramarna* (3.2), *resursrelaterade ramar* (3.3), *organisationsrelaterade ramar* (3.4) och *ramar med anknytning till eleverna och deras kulturella bakgrund* (3.5). Det gör vi för att tydligt kunna presentera vad lärare anser påverkar deras undervisning samt vad som underlättar respektive försvårar

deras undervisning utifrån studiens teorier. Vi har även valt att presentera hur lärarna vill att undervisningen i idrott och hälsa ska se ut för att ytterligare fördjupa frågan kring lärarnas handlingsutrymme (3.6).

3.1 Det pedagogiska ramsystemet

Det pedagogiska ramsystemet innefattar det som definieras i lagar, förordningar och läroplaner. I denna grupp har vi även valt att lägga till lärares kunskapssyn och övriga ramar som kan komma att påverka undervisningens innehåll och det pedagogiska som till exempel lärares bakgrund, kön och generation/ålder.

3.1.1 Ämnesplan och lärares bakgrund

Alla de intervjuade lärarna nämner ämnesplanen som en faktor som påverkar valet av innehållet i ämnet idrott och hälsa och att den bör göra det på ett eller annat sätt. För lärare 4 är till exempel ämnesplanen ett stort stöd då hen inte är behörig att undervisa i ämnet idrott och hälsa. Hen menar då att hen försöker utläsa i styrdokumentet vilka förmågor som ska mätas och hur det kan göras på bästa sätt. Att läraren inte är behörig i ämnet påverkar däremot vissa moment som till exempel trampett då hen inte har några säkerhetsrutiner för det. Det har de dock löst på skolan genom att en kollega har hjälpt till under det momentet. Läraren nämner dessutom att hens egen bakgrund och kunskap påverkar valet av innehåll, vilket hen uttrycker på följande sätt:

Lärare 4: [...] Sen är det också min egen bakgrund och kunskap som avgör vad jag känner mig trygg i att undervisa. Eftersom jag inte är behörig i idrott så får jag förlita mig till det istället.

Lärare 3 menar dock att ens egen bakgrund inte behöver påverka innehållet utan att det snarare kan vara tvärtom, det vill säga att läraren inte väljer att forma innehållet efter sin bakgrund och intressen. Lärare 2 uttrycker sig i likhet med lärare 4 kring bakgrund, men anser dock att bakgrundsfaktorn inte bör avgöra vilket innehåll man har i undervisningen och backar upp denna åsikt med läroplansfaktorn. Hen menar att det är fel då de har en ämnesplan att följa.

Lärare 2 lyfter även fram kön som en faktor som hen tror kan påverka innehållet i undervisningen. Hen upplever att de manliga kollegorna är mer fokuserade på att kunna och att vilja visa aktiviteterna för eleverna till skillnad från de kvinnliga kollegorna. En annan

faktor som kan komma att spela roll vid tolkning och realisering av läroplanen, menar lärare 4 beror på en generationsfråga:

Lärare 4: Den äldre generationen har jobbat på ett sätt i många år, det är svårt att gå ur gamla spår. Så de kanske har kört en mer prestationsinriktad idrott med olika matcher och spel medan den yngre generationen anser att det ska finnas en tydligare teoretisk bakgrund och det ska finnas ett tydligare pedagogiskt upplägg av lektionen. Det kan planeras in en progression. Så vad innehållet blir kan också vara en generationsfråga.

Lärare 5 lyfter även fram bakgrundsfaktorn men menar att den egna bakgrunden kan påverka till exempel vilket material man väljer att köpa in till skolan. Lärare 5 anser dock, som många av de andra intervjuade lärarna, att styrdokumentet bör forma innehållet i undervisningen och att det inte ska bero på bakgrundsfaktorn, kön eller generation. Trots det anser lärare 5 att ämnesplanen är väldigt tolkningsbar, vilket hen menar ger ett ojämnt innehåll.

Lärare 5: Jag kan tycka att våra styrdokument är alldeles för tolkningsbara, att det är upp till läraren väldigt mycket att tolka vad det egentligen är vi ska göra och vad undervisningen ska innehålla. Jag tycker att likvärdigheten inte uppfylls, speciellt i idrott och hälsa [...].

Lärare 5 anser att styrdokumentet inte tydligt beskriver vad ämnet ska innehålla och att läroböcker i ämnet kan sträcka sig över flera årskurser. Hen menar att progressionen i ämnet blir otydlig. Att tolka ämnesplanen så att det se ungefär ut likadant från skola till skola är dessutom något som lärare 5 nämner som något av det svåraste med yrket.

Lärare 5: Jag skulle vilja ha det mycket mer styrt. När vi går ut nian ska vi kunna det här. Man brukar säga att vi har olika förutsättningar på olika skolor och tillgång till olika material men jag tycker ändå att man ska kunna ha en större tydlighet i undervisningen. Du ska kunna tjugo muskler på latin och svenska och var de sitter och vilken funktion de har. Då vet man att man kan det i årskurs nio och sen kan man bygga på det i gymnasiet. För som det är nu så får man liksom börja från scratch på gymnasiet och då kommer man ju ingenstans.

Lärare 5 önskar med andra ord en tydligare styrning i ämnesplanerna för att undvika att man upprepar innehållet i idrott och hälsa genom årskurserna.

3.2 De administrativa ramarna

De administrativa ramarna innefattar de bestämmelser om hur en skola ska ledas och struktureras, till exempel arbetstid, klasstorlek, scheman och organisationsstruktur. I denna grupp har vi även valt att lägga till kollegor som en ramfaktor.

3.2.1 Klasstorlek

När Lärare 3 diskuterar vilka förutsättningar hen har vid planering av sin undervisning menar lärare 3 att klasstorleken är en påverkande faktor dels för vilka aktiviteter som går att genomföra, dels för att hinna se alla elever varje lektion. Valet av aktiviteter utifrån klasstorlek går dessutom att koppla till vilka förutsättningar skolan har vad gäller lokal och material. Lärare 3 uttrycker det på följande sätt:

Lärare 3: Vi har ju spinningcyklar, men har jag en stor klass som till exempel min teknikklass med trettiofyra elever, där de flesta är seriösa och vill vara med och köra. Då är det svårt att köra spinning till exempel när vi bara har mellan tio och femton rediga cyklar. Då skulle det bli så hattigt och då kanske man väljer att inte köra spinning.

Lärare 3 uppger även att hen försöker hinna se varje elev på varje lektion, men om det är för stora grupper upplever läraren dock att det är något av det svåraste i yrket som lärare i idrott och hälsa.

3.2.2 Schema och organisationsstruktur

Innehållet påverkas av schematekniska frågor kring tid, menar lärare 2. Hen nämner även andra lärares inställning till att släppa tid från sina egna lektioner för att gynna lektionerna i idrott och hälsa. Detta är dock inget problem enligt lärare 4 som menar att vissa moment prioriteras och kan planeras in schemabrytande:

Lärare 4: Simningen till exempel, där har vi lagt planeringen schemabrytande så att simningen går före andra lektioner. Då lägger vi in en vecka med simning och så är det en och halv timme i simhallen då vi kör livräddning och sådär, varje år. Så där tycker jag att det finns bra förutsättningar.

Lärare 4 menar dessutom att de har det förhållandevis bra på den skola som hen arbetar på, speciellt i jämförelse med andra lärare. Lärare 4 upplever att hen har pauser mellan lektionerna och att det då finns tid för att planera till skillnad från lärare som har ett ”totalt inrutat schema” med kort tid mellan lektionerna samt tillgång till en väldigt liten idrottshall.

På skolan där lärare 2 arbetar har de en gemensam planering som till viss del avgör vilket innehåll undervisningen ska innehålla. Innehållet blir detsamma för samtliga lärare på skolan, något som lärare 2 känner är positivt.

Lärare 2: [...] Man gör en slags årsplanering som utgår mycket från... Vi har en policy att eftersom alla har samma kurs, innehåller idrotten här vissa gemensamma moment. Så oberoende av vem man har som lärare, så har alla en viss typ av orientering, alla kör livräddning, alla har en friluftsdag [...].

Lärare 2 menar dock att mängd, upplägg och tid påverkas av den enskilde läraren och att det utöver de förutbestämda aktiviteterna finns en variation. Lärare 4 är inne på samma sak som lärare 2. Hen berättar att kollegorna tillsammans har planerat ett grundschema innan hen började på skolan. Hen menar dock att hen är fri att avvika från grundplaneringen men att det är praktiskt rent organisationsmässigt att utgå från ett grundschema till exempel de gånger som mycket redskap och material ska tas fram. Det underlättar då för samtliga lärare på skolan att utgå från grundschema.

Lärare 1 berättar att de har en styrning på kommunnivå angående innehållet i idrott och hälsakursen.

Lärare 1: Här på skolan har vi... Du kan ju titta på det där diagrammet som visar hur mycket av varje centralt innehåll och moment som man ska ha med. I kommunen har vi delat upp sex olika moment där vi fått in det centrala innehållet och sen viktas man det efter hur mycket man har och det är ju fysisk aktivitet som kommer först då.

Lärare 2 berättar att hen inte längre gör en planering av undervisningen på papper, utan enbart i huvudet. Vidare berättar hen att mängden pappersarbete har ökat och att det för närvarande är för stor mängd.

3.2.3 Kollegor

Lärare 5 berättar att innehållet formas i diskussion med kollegor i idrott och hälsa och att samarbetet gör att de kan erbjuda eleverna ett bredare utbud i innehåll i ämnet.

Lärare 5: Vi tre idrottslärare på skolan jobbar ganska nära och vi har många diskussioner om hur vi ska tillmötesgå kunskapskraven. Det är ett samarbete mellan oss tre där vi diskuterar fram innehållet [...]. Vi har all vår undervisning tillsammans, ibland så är vi två lärare som jobbar parallellt, ibland är vi tre stycken [...] och då har vi antingen två eller tre klasser. Det gör ju då att vi är ganska flexibla, framförallt när vi jobbar med rörelsekaraktär. Då har vi gjort så att eleverna får fördjupa sig i en rörelsekaraktär per lärare, så då kan vi erbjuda tre stycken idrotter.

Lärare 5 menar att detta samarbete är en styrka, då de planerar och bollar olika tankar mellan varandra. Även lärare 3 ser samarbete som en styrka och menar att de hjälps åt på den skola hen arbetar på. Om det är något moment som någon annan lärare på skolan är bra på brukar de hjälpas åt och ta varandras klasser i just de momenten. Ett samarbete med kollegor har

dessutom varit en fördel för lärare 4 som är obehörig i ämnet. Det har gjort att hen har fått hjälp i den undervisning som hen inte har säkerhetsrutiner för.

3.3 Resursrelaterade ramar

Resursrelaterade ramar innefattar det som har med ekonomi och materiella resurser att göra, till exempel skolbyggnader, läromedel och undervisningstimmar. I denna grupp har vi även valt att lägga till ort och klimat som en ramfaktor.

3.3.1 Material

Lärare 3 tror att materialfrågan är en faktor som avgör vilket innehåll lärare väljer att ha i sin undervisning. Tre av lärarna upplever dock att de har den tillgång till material som de behöver och att de kan köpa in det som krävs.

Lärare 3: [...] Jag känner att vi har pengar att köpa in det som behövs. Vi behöver inte snåla med bollar eller snåla med någonting och det känns ju jättebra. Man vet ju kollegor som har det jättetufft och inte kan köpa in någonting.

Lärare 4: [...] Utrustningsmässigt känner jag inte att det brister på något vis utan där är det på en bra nivå.

Lärare 2: Vi har material så att vi kan göra mycket [...].

Lärare 4 nämner dessutom att de har haft en bra kontakt med orienteringsklubbar, vilket har gjort att de kunnat ta detta moment till en ny nivå.

Lärare 4: [...] Vi har haft jättebra kontakt med klubbar runtomkring, de har lånat ut Sportident, ett elektroniskt stämplingssystem, så den har vi kunnat ta till en ny nivå.

Lärare 1 nämner tekniska hjälpmedel i undervisningen, vilket hen inte själv använder sig av på grund av bristande kunskaper. Läraren menar dock att undervisningen inte blir lidande utav detta.

3.3.2 Lokaler

Många lärare nämner tillgången till lokaler som en påverkande faktor för deras val av innehåll. De tar dock upp det på olika sätt då förutsättningarna ser olika ut på de olika skolorna.

En lärare berättar att de har en liten lokal och dessutom ingen tillgång till något grönområde, vilket läraren uppger påverkar valet av innehåll:

Lärare 4: [...] Jag saknar materiella utrymmen för vissa genomföranden, det är för liten idrottshall och vi har ingen tillgång till något grönområde i närheten. Det påverkar ganska mycket vad man kan planera in och inte.

Lärare 3 nämner även lokalen som en faktor som försvårar planeringen av undervisningen, men på ett annorlunda sätt i jämförelse med lärare 4. På den skolan som lärare 3 arbetar på har de istället många olika lokaler som alla lärare i idrott och hälsa på skolan går runt på, vilket enligt denna lärare ställer till problem i planeringen av undervisningen:

Lärare 3: [...] Vi är en stor skola och hade jag haft en egen skola eller en mindre... Jag vet till exempel att det finns andra lärare som kör mycket mer block, om de har en gymnastikperiod så har de det i tre veckor men det funkar ju inte riktigt med våra lokaler.

Intervjuare: Varför inte?

Lärare 3: Det funkar kanske i två veckor för då har vi en stor lokal men sen har vi en liten och sen har vi övervåningen och vid något tillfälle har vi ingen lokal alls. Det finns ju alltid utrymme men man får vara flexibel och tänka efter lokalerna.

I övrigt känner läraren på denna skola att de dock har bra förutsättningar vad gäller andra lokaler då de har nära till en ishall och simhall.

Lärare 2 har tillgång till många lokaler och andra resurser som material och pengar, vilket hen anser sig utnyttja i sin undervisning.

Lärare 2: Lokal har vi ju bra här, vi har ishallen och vi har hyfsat med pengar. Vi har boxgrejer, vi har till och med spinningcyklar även om de är lite dåliga. Vi har material så att vi kan göra mycket och vi har fotbollsplanen. Det är skogen som är en liten bit upp, så orientering är ju liksom inte top notch, men det går.

Intervjuare: Gör ni mycket med ert material eller med de tillgångarna ni har? Känner ni att ni använder bredden?

Lärare 2: Absolut, ja det tycker jag.

Lärare 1 uttrycker att hen har dåliga förutsättningar på den egna skolan men kan ändå nämna en hel del resurser som de faktiskt har.

Lärare 1: Lokalförutsättningar har jag jättedåligt [...]. Jag har bara en liten sal, jag har ett litet gym, jag har en basketplan här ute, någon slags halv volleybollplan och en liten skog som risar och blir mindre och mindre för varje år.

Lärare 1 uttrycker sig lite olika då hen i en annan del av intervjun anser sig ha tillgång till olika lokaler men menar att det inte alltid är så lätt att få tillgång till dem och att det kan

påverka hur stor mängd av ett visst innehåll hen kan ha i sin undervisning. Hen nämner då simundervisningen som ett exempel.

3.3.3 Ort och klimat

En annan resursrelaterad ram är ort- och klimatrelaterad, det vill säga var i landet man undervisar. Detta är något som lärare 2 tar upp.

Lärare 2: Jag tror att var man har sin undervisning, alltså var i landet du bor... Är du högt upp och har tillgång till snö kan du lägga in mycket mer av det som vi hade på GIH, till exempel vinterutbildningen [...]. I år har det ju inte varit någon snö alls. Långfärdsskridskor är ju så himla roligt att lansera, men då måste det ju finnas isar och så.

Lärare 2 nämner även tillgänglighet och menar att skolans läge i förhållande till andra lokaler och områden får effekter på vilka aktiviteter hen väljer i undervisningen.

Lärare 2: Närheten till simhall till exempel [...], har du närhet till skog kan du ju jobba mycket med friluftsliv, lek och orientering. Har du som vi en bit upp till skogen blir det ju så att innan alla har kommit upp är det dags att gå hem.

Även lärare 1, lärare 4 och lärare 5 nämner ort och klimat som en påverkande faktor på undervisningsinnehållet.

3.3.4 Undervisningstimmar

Många av de intervjuade lärarna upplever tiden som en faktor som begränsar på många olika sätt dels beroende på var skolan ligger i förhållande till grönområden dels för att kunna fördjupa sig i ett moment och dels för att hinna möta varje elev och ge feedback. Lärarna nämner olika aspekter av undervisningstimmar. Det kan handla både om längden på lektionerna och om antalet lektioner i veckan.

Lärare 4 som har brist på grönområden i närheten, menar att de inte heller har tiden att ta sig någonstans och tillbaka på lektionstid. Det har i sin tur lett till att vissa uteaktiviteter som fungerar bäst i grönområden har prioriterats bort. Läraren upplever dessutom att de inte hinner gå in på djupet på alla moment som ska genomföras på grund utav tidsbrist.

Lärare 4: Tiden begränsar mig väldigt mycket, att det bara är femtio minuter i två av mina klasser. Den tredje har jag i åttio minuter för de läser bara på två år så där blir det ju helt annorlunda, där kan jag ha mycket mer innehållsrika lektioner. Jag kan ha råd att ta mig någonstans och tillbaka för vi hinner det på en lektion. De andra som är femtio minuter begränsar mig i planeringen, man hinner inte gå på djupet och de har bara en gång i veckan. Om man skulle vilja lägga in någon grej och vilja gå mer på djupet då kanske man skulle behöva fyra lektioner, men det innebär att en hel månad går åt till det och det har man inte riktigt råd med.

Tiden är något som även lärare 1 diskuterar. Hen anser att mer tid skulle kunna öppna upp för en ökad mängd fysisk aktivitet för eleverna.

Lärare 1: Det är ju många ungdomar som inte vet hur det är att få puls till exempel. Jag skulle kunna ge dem chansen att göra det [...]. Det är jag bra på men jag har inte tiden alltid.

Lärare 2 talar dessutom om hur tiden påverkar hur man kan möta och ge feedback till varje elev, vilket gör att hen anser att ämnet idrott och hälsa bör få fler undervisningstimmar. Hen skulle vilja undervisa samma klass åtminstone tre gånger i veckan.

3.4 Organisationsrelaterade ramar

Organisationsrelaterade ramar innefattar de sociala förhållanden och den kultur som finns på skolan, vilket bland annat har med skolans ledning att göra.

3.4.1 Skolans ledning

Lärare 4, som uppger sig ha ganska dåliga förutsättningar vad gäller lokaler, menar att det går att stå ut med det eftersom skolledningen lyssnar och arbetar för det bättre. Lärare 4 är den enda som nämner skolans ledning och hen uttrycker det på följande sätt:

Lärare 4: [...] Det känns som att de lyssnar på oss i skolledningen och det kan mycket väl komma att hända saker snart. Att det blir lite nya lokaler... Det är ju en förutsättning att man känner att det är en ledning som lyssnar på en för då kan man stå ut en period med ganska dåliga förutsättningar. Man vet att de jobbar för att det ska bli bättre.

Lärare 1 anser sig ha ett bra handlingsutrymme överlag då skolledningen inte lägger sig i undervisningen i idrott och hälsa.

Lärare 1: Jag har jättebra handlingsutrymme överhuvudtaget. Idrotten är ju ofta ansedd som att 'de klarar sig'. Det är ingen som lägger sig i vad vi gör egentligen.

Intervjuare: Vem är det som inte lägger sig i menar du?

Lärare 1: Ja, skolledning och sådant där [...]. De har ju aldrig påverkat någonting, alltså innehållsmässigt. Nej, inte en sekund.

Intervjuare: Är det positivt eller negativt?

Lärare 1: Det är väl... Det är väl superbra.

Att skolledningen inte lägger sig i allt för mycket i vilket innehåll som ämnet idrott och hälsa ska innehålla men även att de lyssnar och arbetar för det bättre är något som lärare 4 och 1 ser som värdefullt för sitt arbete och sin profession.

3.5 Ramar med anknytning till eleverna och deras kulturella bakgrund

Ramar som involverar elevernas förutsättningar och motivation men också till exempel föräldrasamarbetet och lokal kultur.

3.5.1 Elevernas motivation

Det svåraste med yrket anser lärare 4 är att motivera eleverna, speciellt med de små förutsättningar som skolan har. Läraren menar dock att motivationsfrågan påverkar undervisningen på ett positivt sätt, vilket hen beskriver på följande sätt:

Lärare 4: Motivationsfrågan påverkar mig på ett positivt sätt för det tvingar mig att verkligen hitta på bra grejer, att lägga upp lektionerna så att de är... Att eleverna ser att det är riktigt genomtänkt och att det inte går att bara komma in och köra spontanidrott. De ser det direkt, om jag inte är förberedd och det blir bollar överallt och kaos. De märker direkt om jag har ett genomtänkt upplägg, om jag har tänkt på alla saker som skulle kunna uppstå. Till exempel att nu blir det orättvist, nu blir det olika många och sådär. Jag tvingas att tänka igenom hela upplägget och ha en plan för annars kommer jag att tappa dem. Därför är det bra att jag känner den pressen för då blir det också bättre lektioner kan man säga.

Lärare 3 menar att hen vill motivera eleverna till att fortsätta med idrott även efter skolan och gör därför lite som ett "smörgåsbord", där eleverna får testa på många olika aktiviteter under kursen. Hen menar dock att olika program på gymnasiet påverkar valet av innehåll, vilket hen uttrycker på följande sätt:

Lärare 3: Jag tror, om jag jämför med mina kollegor, att jag kanske har mer dans än läraren som har fordonsklasserna till exempel. Kanske har han också det men på ett annat sätt eller med ett annat upplägg. Det är inte så att han skippar det helt utan då kanske man gör det inom tabata till exempel och arbetar med pulsen. På så vis får man den här rytmiken och så, fast att de kanske inte kör traditionell dans.

Lärare 1 jobbar på ett liknande sätt som lärare 3, med en bredd av aktiviteter som eleverna kan tänkas utöva efter att de avslutat skolan. Hen gör dock en viss skillnad på bollsporter som innehåll i undervisningen.

Lärare 1: Jag vill att de ska lära sig hur pulsen påverkas och hur man springer i olika tempon, vilket passar dig och sådär. Samma sak om man har badminton, klättring, basket, allt för att man ska känna på pulsen på olika sätt. Kanske bollsporterna kan vara lite fel, det använder jag mer som ett medel för att röra sig, inte för att man ska lära sig på det sättet.

Genom att parallelllägga klasser under ett och samma moment kunde lärare 2 erbjuda eleverna en större bredd av aktiviteter. Hen menar att själva aktiviteten inte är så viktig utan det viktiga var att eleverna genomförde samma moment.

Lärare 2: [...] Det är ju så du gör som vuxen, du tränar det du tycker är roligt och då får man mer folk att delta, tror vi. Så var det också på den kursen.

Både lärare 2 och lärare 5 nämner en svårighet att motivera valet av innehåll för eleverna eftersom att eleverna har förutfattade meningar om ämnet. Lärare 2 menar att det är svårt att förklara skillnaden mellan föreningsidrott och ämnet idrott och hälsa, vilket hen uttrycker på följande vis:

Lärare 2: Det är jättesvårt att förklara för eleverna, de är kvar i det här tänket att 'när ska vi ha det och när ska vi ha det?'. Jag tänker att de som håller på med föreningsidrott får väldigt mycket av sin del ändå. Det gäller att hitta varianter som man kan göra med de här väldigt konstiga klasserna vi har, där man har alltifrån elithockeyspelaren till Märta som aldrig har rört sig i hela sitt liv. På en lektion i veckan ska man försöka hitta ett koncept som passar alla.

Lärare 5 lyfter att det är svårt att få eleverna att förstå att ämnet idrott och hälsa är ett kunskapsämne.

Lärare 5: Ibland tycker jag att det kan vara svårt att få eleverna att förstå att idrott och hälsa är ett kunskapsämne. Det är många som kommer till oss och tror att 'nu ska vi spela fotboll och nu ska vi spela basket' för att de har gjort det fram till nu på sina idrottslektioner. Helt plötsligt ska vi hålla på med massa teoretiska saker. Vi försöker ju koppla det teoretiska med det praktiska men på gymnasiet är det ganska mycket teori som ska in.

Lärare 5 menar dessutom att innehållet i undervisningen påverkas av elevernas åsikter, vilket även lärare 2 ger exempel på då elevernas åsikter påverkade vilket innehåll ett konditionsmoment fick.

Lärare 2: [...] Utifrån gruppen bestämmer vi konditionsaktiviteter och blandar litegrann. Jag har haft väldigt olika klasser. Jag hade en där det var mycket tjejer och de valde väldigt mycket dans, step-up och spinning. Sen hade jag en teknikklass där det nästan bara var killar, de valde ju mycket bollspel. Men syftet i bägge klasserna var att bättra på sin kondition på olika sätt.

Både lärare 5 och lärare 2 arbetar med andra ord med elevinflytande där elevernas intresse och åsikter tas tillvara i planeringen av undervisningen.

3.6 Lärarnas önskemål om förändring i ämnet

För att ytterligare fördjupa förståelsen kring lärarnas handlingsutrymme har vi ställt frågan om hur lärarna skulle vilja förändra sin undervisning eller sina förutsättningar. Under detta avsnitt presenteras lärarnas önskemål i tre rubriker.

3.6.1 Resurser

Alla lärare nämner önskemål som hamnar under *resursrelaterade rammar*. De kan till exempel handla om att de önskar mer undervisningstid, pengar, utrustning, bättre lokaler och grönområden. Lärare 3 nämner dessutom att alla elever bör få ett gymkort.

Lärare 1 önskar sig bättre lokaler och nämner att till exempel ett nytt gym skulle kunna vara något som hela skolans personal kunde använda sig av.

Lärare 4 uttrycker sig på följande sätt vad gäller önskemål kring de resursrelaterade ramarna:

Lärare 4: Jag skulle önska en helt annan fysisk miljö. En riktig idrottshall och grönområden i närheten. Utrustningsmässigt känner jag inte att det brister på något vis utan där är det på en bra nivå och tiden. Jag skulle dock önska mer tid till idrotten, längre pass och två gånger i veckan.

Lärare 4 menar att om hen fick mer undervisningstid skulle hen planera upplägg som sträcker sig över en längre tid. Då skulle eleverna få chans att testa på ett moment, fördjupa sig i det samt i slutet av momentet få chans att visa sin förmåga i någon form av examination. Lärare 5 är också inne på samma sak som lärare 4. Lärare 3 upplever att en stor del av arbetstiden tillbringas framför datorn. Hen önskar därför att det skulle vara mindre tid framför datorn och att den tiden istället ska utnyttjas till undervisningstid. Även lärare 1 nämner att ökad undervisningstid skulle vara önskvärt.

Att kunna förlänga olika moment är något som även lärare 2 menar skulle vara positivt för att till exempel kunna binda ihop teori och praktik på ett bättre sätt.

Lärare 2: Om man fick längre tid för de olika momenten, att kunna binda ihop saker. Tänk att kunna binda ihop lite teori om hur man ska klä sig för en vandring, prata om det och sen fortsätta att gå ut och se vilka som tog på sig bra grejer och hur de har packat sin ryggsäck. Likadant med vinterfriluftsliv förstås, om det finns möjlighet. Det hade ju varit roligt.

Lärare 2 skulle önska mer undervisningstid för att kunna ägna eleverna mer uppmärksamhet och för att de ska förstå och känna en glädje i att röra sig efter att de har gått ut skolan.

Lärare 2: Det svåraste är att vi har för lite tid, jag skulle vilja möta varje elev mycket mer och kunna ge en mer personlig feedback och utveckling och stöd [...]. Målet för mig är ju att ungdomarna ska tycka att det är viktigt att röra på sig, att de ska förstå varför man ska röra på sig och känna en glädje att vilja fortsätta röra på sig när de går ut skolan. Jag hinner inte det.

Enligt lärare 2 påverkas framförallt eleverna med en bakgrund som icke aktiva av den begränsade undervisningstiden.

Lärare 2: Hur många är aktiva i föreningsidrotten? Jo, det är tio procent av Sveriges befolkning och de är redan duktiga, de rör sig redan. De behöver vi inte... De får sitt. Men de här andra, som har växt upp som ni har växt upp med alla de här apparaterna och fel kost eller ingen mat och massa ideal som de ska leva upp till. Vi har jättemycket att uträtta och den enda plattformen som är för alla, det är ju skolan. De elever vi har i den här skolan kommer ju från hem där man kanske inte alls bryr sig eller där man inte har tid. Man går varken till skridskobanan eller simhallen, men åker inte skidor och går inte ut i skog och mark. Den enda kontakten de har med dessa aktiviteter är genom skolidrotten och då är det viktigt att den räcker till.

Lärare 2 anser dessutom att tiden begränsar det innehåll hen kan välja i undervisningen. Den tid som hen faktiskt har till undervisning påverkas dessutom av elevernas brist på disciplin vilket också påverkar vilket innehåll läraren väljer.

Lärare 2: Du vill få varje elev att klara av ett visst moment, på en timme i veckan. Jag hinner inte det, jag får göra något stort så att alla får prova på. Antingen genom stationer där de får jobba och ge kamratbedömning men har man aldrig... Kan man inte stå på händer är du inte intresserad att som sjuttonåring börja från scratch och försöka. Jag hinner inte lära dem stå på händer, jag kan inte ha gymnastik i åtta veckor på raken för då ruttnar de andra som inte tycker om det [...]. I en klass som fungerar där de flesta är intresserade av idrott, där är det ju inga problem, där hinner du mycket mer och där kan du liksom låta några köra själva. Då hinner du ägna dig åt andra. Sen har vi ju dock många klasser här med rena disciplinproblem vill jag påstå [...], vi har alldeles för mycket av sådant och då får du ägna en stor del av din tid till det också innan du kan börja undervisa.

Lärare 5 önskar att de hade mer pengar att köpa in mer material för. Hen menar att det skulle bidra till ämnets utveckling. Lärare 3 uttrycker sig på liknande vis.

3.6.2 Kollegor och skollledning

Lärare 1 upplever att hen träffar sina kollegor allt för sällan, då de inte arbetar heltid i ämnet. Att kunna spendera mer tid och kunna byta tankar med kollegorna tror lärare 1 hade kunnat utveckla kvalitén på undervisningen och ett sätt att få fler elever att delta under lektionerna.

3.6.3 Betygen

Två av lärarna önskar att ta bort betygen, vilket berör *det pedagogiska ramsystemet*.

Anledningen till att de vill ta bort betygen hamnar dock under *ramar med anknytning till eleverna och deras kulturella bakgrund*, då lärarna menar att det är för elevernas skull. Lärare 3 menar att det är för tuffa krav på eleverna och lärare 4 uttrycker det på följande sätt:

Lärare 4: Jag vill ta bort betygen helt och hållet för elevernas skull. De fokuserar så mycket på betygen, det är så hetsigt kring det och det blir så svårt att förklara för dem vad det är som är viktigt med ämnet. Det viktiga är ju att de själva kommer till insikt och rör på sig istället för att 'du måste klara den där volten för att få ett A'. Jag har ju inte det så strikt att en viss prestation ger ett visst betyg men det är så eleverna är upplärda sedan grundskolan. Det är så de ser på ämnet och hur mycket jag än tjarar och förklarar att vi har ett helhetsperspektiv... Jag skulle vilja få bort den där hetsen kring allt såndant för som det är nu säger det en del om vad idrott och hälsa är för något, istället för att vara ett naturligt inslag i deras liv. Till exempel kan man få E eller inte E på gymnasiearbetet, man kan bara få en godkänd nivå. Däremot måste de klara av E-nivån, annars får de ingen gymnasieexamen. Det borde vara samma med idrotten, att du måste genomföra det här och du måste få E. Det ska kanske inte vara helt lätt att få E utan du måste till exempel kanske delta i sjuttiofem procent av lektionerna och kunna uppvisa en viss nivå och så vidare, men att man tar bort prestationsfokuset och betygshetsen.

Att ta bort betygen menar lärare 4 kan minska betygshetsen och istället få eleverna att förstå vikten av att röra på sig ur ett hälsoperspektiv.

3.7 Sammanfattande resultat

Det som generellt går att utläsa i de intervjuades svar under *det pedagogiska ramsystemet* är att alla lärare anser att styrdokumentet ska ge stöd i utformandet av innehållet i undervisningen. Tolkningen av styrdokumentet och innehållet i undervisningen kan dock påverkas av exempelvis lärarens bakgrund, kön och generation. Lärare 5 anser dessutom att det faktum att styrdokumentet är så pass tolkningsbara gör att utbildningen inte blir likvärdig från skola till skola och speciellt inte i idrott och hälsa.

Under *de administrativa ramarna* går det att utläsa att lärarna anser att klasstorlek, schema- och organisationsstruktur samt kollegor på olika sätt möjliggör och/eller försvårar undervisningsprocessen. Lärarna nämner till exempel att klasstorleken kan försvåra undervisningsprocessen då klasserna är stora för att kunna genomföra vissa moment. Att samarbeta med kollegor anser lärarna vara något som möjliggör undervisningsprocessen.

De faktorer som är kopplade till *de resursrelaterade ramarna* är något som samtliga lärare nämner påverkar innehållet i undervisningen. Tre (lärare 2, 3 och 4) av fem lärare anser sig dock ha det material som de behöver och att de kan köpa in det som krävs. Lokalfrågan

däremot upplever lärarna påverkar innehållet, dock på olika sätt då förutsättningarna ser olika ut från skola till skola. Lärare 1 och 4 nämner att de har en liten idrottshall och ingen tillgång till närliggande grönområde. Lärare 3 nämner å andra sidan att de är en stor skola med många olika lokaler, vilket hen menar ställer till det i planeringen då lärarna på skolan måste gå runt på ett lokalschema. Undervisningstiden nämner även många av de intervjuade lärarna som något en begränsning. De anser sig ha för lite tid att ta sig till och från grönområden, att hinna se varje elev och ge feedback samt möjlighet till att kunna fördjupa sig i ett moment.

Två av lärarna (lärare 1 och 4) nämner en faktor under *organisationsrelaterade ramar*, vilket är skolans ledning. Lärarna anser att ledningen lyssnar och arbetar för att förbättra förutsättningarna för lärarna samt att de inte lägger sig i deras allt för mycket.

Under den sista gruppen, *ramar med anknytning till eleverna och deras kulturella bakgrund*, går det att utläsa att lärarna tycker att det är svårt att motivera eleverna till att delta aktivt men även att förstå ämnets innebörd.

Lärarnas önskemål i ämnet idrott och hälsa är främst att få mer undervisningstid, pengar, utrustning samt bättre lokaler. Lärare 1 önskar även mer tid med sina kollegor för att kunna utveckla ämnet mer. Lärare 3 och 4 vill ta bort betygen i ämnet för elevernas skull då de menar att det skapar för tuffa krav för eleverna.

4 Diskussion

Syftet med studien har varit att undersöka gymnasielärares handlingsutrymme i idrott och hälsa. Mer specifikt handlar det om att få en djupare förståelse för vad som inverkar på deras möjligheter att forma undervisningen i idrott och hälsa.

Frågeställningarna som studien syftade till att svara på var:

1. Vilka faktorer anser gymnasielärare i idrott och hälsa påverkar deras undervisning?
2. Vilka faktorer anser gymnasielärare i idrott och hälsa underlättar respektive försvårar deras undervisning?
3. Om lärarna fick välja fritt, hur skulle undervisningen se ut då?

I detta avsnitt presenteras en diskussion kring resultatet utifrån syfte och frågeställningar samt genom en koppling till tidigare forskning (4.1). Studiens slutsats (4.2), problemområden (4.3) samt förslag på vidare forskning (4.4) presenteras även i detta avsnitt.

4.1 Resultatdiskussion

Nedan diskuteras resultatet i koppling till tidigare forskning.

4.1.1 Lokal och material

De intervjuade lärarna nämner lokalfrågan och materialfrågan som faktorer som påverkar undervisningen och precis som Sandahl (2004, s. 45) skriver kräver ämnet idrott och hälsa större materiella förutsättningar i jämförelse med många teoretiska ämnen. Tre av lärarna anser sig dock ha den tillgång till de material som de behöver, även om det alltid går att önska sig mer. Lärare 3 och 5 menar till exempel att om de skulle få mer pengar till att köpa in mer material skulle de kunna utveckla ämnet ytterligare. Vi har funderat kring hur de menar att denna utveckling skulle kunna se ut. Det som framgår i intervjuerna är att lärarna skulle kunna ha ett annat innehåll, det hade dock varit intressant att ställa följdfrågor om hur de tänker att ämnet skulle kunna utvecklas genom detta. Vidare menar Sandahl (2004, s. 45) att idrottsämnet behöver många olika typer av lokaler men också olika typer av redskap för att kunna bedriva undervisningen efter ämnesplanen, vilket är något som går att utläsa i många av de intervjuade lärarnas svar.

Vissa ramfaktorer som till exempel lokalfrågan eller ort och klimat kan vara svåra att förändra på ett eller annat sätt. Skolans idrottssal går självklart att rusta upp även om det kräver mycket pengar. Det är däremot svårt för vissa skolor att få bättre tillgång och närhet till exempelvis simhall och ishall. Ort- och klimatfrågorna är dessutom svåra att förändra beroende på var skolan ligger dels i förhållande till grönområden, dels var någonstans i landet. Om skolan ligger nära skog och grönområden har de goda möjligheter att bedriva exempelvis friluftsliv, likaså finns det goda möjligheter för vinterutbildning om skolan ligger högt upp i landet.

4.1.2 Undervisningstid

Undervisningstiden var något som många av de intervjuade lärarna nämnde som en faktor som försvårar planeringen av undervisningen dels då de inte hinner fördjupa sig i ett visst moment, dels för att de inte hinner ge feedback till varje elev. Lektionstiden begränsade även lärarna från att ta sig till och från exempelvis grönområden. I skolinspektionens

litteraturoversikt inför kvalitetsgranskning (2011, s. 29) lyfter de fram tiden som en problematik i ämnet. De menar att problematiken ligger i att ämnet har breddats och tiden har minskat, vilket gör att lärare i idrott och hälsa måste förena gamla och nya krav med de snäva tidsramar som de har till förfogande. Alla de intervjuade lärarna önskar mer undervisningstid för att kunna laborera mer kring olika moment samt motivera eleverna mer. Boote (2006, s. 463) tar i sin artikel upp att läroplanen ofta kräver mer tid av lärarna än vad lärarna har för att avhandla allt innehåll under ett läsår och att det i sin tur leder till att lärarna får kompromissa och välja bland innehållet. Detta fenomen går dessutom att utläsa bland de intervjuade lärarna, då bland annat lärare 2 beskriver att tiden begränsar det innehåll hen kan välja i undervisningen samt då lärare 4 nämner att hen måste prioritera bort vissa uteaktiviteter för att det inte finns tid för det. Vi tycker att lärarnas diskussion kring tidsaspekten är väldigt intressant, framförallt vad gäller hur de anser att mer tid skulle kunna förändra undervisningen. Alla lärare presenterar en egen bild över hur mer tid skulle kunna förändra undervisningen men det blir oklart huruvida det är fler aktiviteter, bättre relationer med eleverna eller en djupare kunskap man vill åstadkomma genom detta.

Undervisningstiden och tillgängligheten till lokaler och grönområden har en stor påverkan på vad lärarna i denna studie väljer att ha för innehåll. Sandahl (2004, s. 64) menar att lokalfrågan har en stor betydelse för ämnet idrott och hälsa. Lokalfrågan påverkar vilka moment som får större utrymme än andra, då det tar tid att ta sig till och från lokaler som inte tillhör skolan. Moment som till exempel skridskor och simning får mindre utrymme till skillnad från moment som endast kräver skolans idrottssal, något som även våra intervjuade lärare bekräftar.

4.1.3 Ämnesplan

Samtliga av de intervjuade lärarna nämner ämnesplanen som en påverkande faktor och att den tolkas olika beroende på bland annat lärarens egen bakgrund, vilket kön och vilken generation läraren tillhör. Lärare 5 tycker att ämnesplanen är otydlig i sina beskrivningar vilket leder till en subjektiv undervisning som skiljer sig åt från lärare till lärare och skola till skola. Lärarnas åsikter stämmer överens med den tidigare forskning som presenterats i studien. Djuvfeldt och Wedman (2007, s. 17f) menar att det målrelaterade betygssystemet som fanns mellan 1994 och 2011 gav lärarna en större frihet vad gäller planering av undervisningen men att målbeskrivningarna var otydliga och kunde leda till subjektiv och orättvis bedömning. Det är fortfarande ett målrelaterat betygssystem men enligt Klapp (2015, s. 114-120) är det

betygssystem som infördes 2011 en grund för en mer rättvis och likvärdig bedömning men lärarnas subjektivitet är fortfarande avgörande. Boote (2006, s. 463) diskuterar hur en otydlig läroplan framförallt påverkar innehållet i undervisningen, även här blir lärarnas subjektivitet en påverkande faktor. Om tanken med läroplanen från 2011 var att minska lärarnas subjektivitet vad gäller undervisningsinnehåll och bedömning verkar det inte överensstämja med vad de intervjuade lärarna beskriver.

Enligt Boote (2006, s. 463) måste lärare hela tiden anpassa innehållet i undervisningen efter grupper och individer för att i slutändan kunna nå läroplanens mål. Lärare kan även påverkas av åsikter från föräldrar, elever, kollegor, politiker eller media, vilka inte alltid stämmer överens med kraven i läroplanen. Lärarna i vår studie nämner bland annat att deras undervisning påverkas, både på gott och ont, av elevernas motivation samt av kollegor. I en studie från år 1994 visar Meckbach (2004, s. 87) att lärarna uttryckte att målet med idrott och hälsa främst var att skapa rekreation, rörelseglädje samt ett livslångt intresse hos eleverna. Det går även att utläsa i de intervjuade lärarnas svar i vår studie. Lärare 1 och 3 beskriver bland annat att de erbjuder en bredd av aktiviteter, ett "smörgåsbord" som eleverna kan tänkas utöva även efter skolan. Trots att uttrycket "smörgåsbord" kanske har blivit något man vill undvika i undervisningssammanhang upplever vi att lärarna underbygger denna önskan med en koppling till ämnesplanen. Att man genom en bredd av aktiviteter även behandlar de centrala innehåll som ämnesplanen tar upp.

4.1.4 Imsens indelning

I vår analys går det att utläsa att Imsens indelning (1999, s. 308) av ramfaktorer finns representerade i de intervjuade lärarnas svar. De grupper som var mest återkommande hos de intervjuade lärarna var *det pedagogiska ramsystemet* och *resursrelaterade ramar*. När vi kopplar de intervjuades svar till läroplansteorin kan vi dessutom utläsa att innehållet i undervisningen påverkades mest av processen *transformering av läroplanen*. Detta känns logiskt då transformering av läroplanen innebär att formuleringen av läroplanen tolkas, vilket är en av de processer som utgör en del av lärarnas uppdrag. Den formulerade läroplanen är dock en av många andra faktorer som påverkar valet av innehåll i undervisningen. Det kan exempelvis vara lärarnas bakgrund, material och undervisningstid, vilka är några av de faktorer som lärarna har tagit upp i intervjuerna (Linde, 2012, s. 48 ff).

De intervjuade lärarna nämner främst yttre faktorer som till exempel material, undervisningstimmar och lokaler, vilka påverkar valet av innehåll. Lärarna önskar dessutom att dessa faktorer bör förändras för att de ska kunna uppfylla sitt läraruppdrag. Det som inte nämns i lika hög utsträckning är lärarnas egna kunskaper och utbildning. Den obehöriga läraren nämner att det faktum att hen inte har behörighet att undervisa i ämnet kan komma att påverka innehållet men att hen kan ta hjälp av sina kollegor samt av tidigare erfarenheter. Att ta hjälp av kollegor som har mer erfarenhet eller kunskap inom ett visst moment är något som även de behöriga lärarna nämner. De behöriga lärarna anser dock inte att det påverkar innehållet på något speciellt sätt och de nämner inte heller någon förändring vad gäller den egna kunskapen, till exempel kompetensutveckling. Vi ställer oss kritiska till obehöriga lärare som bland annat måste förlita sig på kollegor och tidigare erfarenheter när det kommer till innehåll och undervisning. Detta kan få konsekvenser då den obehöriga läraren kanske inte vet vilken kunskap denne saknar och följaktligen heller aldrig utvecklar. Det går dessutom att koppla till de behöriga lärare som inte anser sig vara i behov av kompetensutveckling.

4.1.5 Ämnets framtid

I *Physical Education Futures* talas det om tre möjliga framtider för idrott och hälsaämnet och ämnets innehåll, vilka är *More of the same*, *Radical reform* och *Extinction* (Kirk 2010, s. 122 ff). Utifrån de intervjuade lärarnas uttalanden anser vi att många av dem indikerar en önskan om en radikal reform, det vill säga en förändring av ämnet idrott och hälsa. De indikerar en önskan om en viss förändring men den kanske inte är så radikal. Två av lärarna tar dock upp en radikal förändring i form av att ta bort betygen i ämnet. I övrigt verkar det inte vara så att lärarna har någon konkret plan på hur de vill att en förändring ska gå till, förutom att de exempelvis ska ges mer tid till undervisning. Lärarna problematiserar inte heller varför ämnet bör förändras. Det tycks snarare som att de intervjuade lärarna förespråkar en undervisning och ett innehåll i samklang med den möjliga framtiden ”more of the same”. Det vill säga en undervisning med en stor variation av aktiviteter och ett lärandefokus på aktivitetsgrad och teknik (Kirk 2012, s. 122). Precis som Kirk (2010, s. 124) skriver anses lärarna själva vara en faktor för denna framtid eftersom de själva inte verkar vara villiga att genomföra en stor reformering av ämnet

Som snart nyexaminerade lärare anser vi också att ämnet bör genomgå vissa förändringar. Ämnesplanen kan alltid bli tydligare vad gäller centrala innehåll och kunskapskrav. Det kan ses som vår profession att tolka och realisera ämnesplanen, vilket är en frihet vi ser som

positiv. Utbildningen kan dock komma att bli mer likvärdig och rättvis med fler centrala direktiv och vi tror absolut att en utökad undervisningstid i ämnet kan ha positiva konsekvenser.

4.2 Slutsats

Studien visar att olika ramfaktorer underlättar eller försvårar undervisningsprocessen och Imsens indelning av ramfaktorer som påverkar lärares handlingsutrymme finns representerade i de intervjuade lärarnas svar. De grupper av ramfaktorer som främst lyftes fram av samtliga lärare var *det pedagogiska ramsystemet* och *resursrelaterade ramar*. Ämnesplanen nämndes som något som påverkade innehållet i undervisningen, men även bakgrund, kön och generation/ålder. Material, lokaler och undervisningstid nämnde dessutom samtliga lärare som något som påverkade valet av innehåll.

Lärarnas önskemål i ämnet idrott och hälsa hamnade främst under *resursrelaterade ramar* då de bland annat önskade mer pengar, undervisningstid, bättre lokaler samt material. De anser att dessa faktorer bland annat skulle bidra till att kunna motivera eleverna mer, undgå att prioritera bort vissa moment samt att kunna fördjupa sig i olika moment.

Studien visar även att lärarna i det stora hela tycks vilja att ämnet ska fortsätta i samma riktning som det gör i dagsläget. Lärarna ger dock en indikation på att de önskar att ämnet ska förändras, men problematiserar inte varför en förändring bör ske.

4.3 Metoddiskussion

Syftet med studien har varit att undersöka lärares handlingsutrymme i idrott och hälsa med intervju som metod. Valet av metod har varit relevant för denna typ av undersökning då vi varit intresserade av att få fram hur lärare upplever sitt handlingsutrymme samt för att få en insikt om lärarens egna erfarenheter, tankar och känslor. Det som dock var svårt vad gäller metoden var att få tag på intervjupersoner till vår studie. Det har varit problematiskt i den bemärkelsen att vissa lärare inte har svarat på våra mail angående förfrågan att delta i intervjustudien samt att hitta tider som passar alla parter. Det ledde till att vissa intervjupersoner uteslöts. Det kan ha påverkat resultatet då de intervjupersoner som uteslöts kunde ha gett fler perspektiv på lärares handlingsutrymme. Om vi hade haft fler intervjupersoner hade vi dessutom kunnat dra mer generella slutsatser.

Intervjuernas längd varierade något. De intervjuer som varade längst blev så pass långa på grund av att den intervjuade läraren själv tog initiativ till att tala fritt utifrån en intervjufråga. Detta gjorde även att innehållet i samtalet kunde avvika från studiens huvudsakliga syfte. I övrigt anser vi att intervjuguiden fungerat väl och att den är utformad på ett sådant sätt för att kunna besvara våra frågeställningar.

4.4 Vidare forskning

Denna studie kan ytterligare bidra till tidigare forskning vad gäller lärare i idrott och hälsa och deras handlingsutrymme. Det skulle dock vara intressant att undersöka fler lärare än vad vi har gjort i vår studie dels för att för en fördjupning i ämnet, dels för att få mer material till att kunna dra mer generella slutsatser.

Något som skulle vara intressant att forska vidare om är att jämföra hur lärare i idrott och hälsa ser på sitt handlingsutrymme till exempel i Kiruna i jämförelse med lärare i till exempel Stockholm, framförallt då geografiskt läge och klimat skiljer sig väsentligt mellan dessa städer. En jämförelse mellan olika kommuner kan också vara intressant då de kan finnas många faktorer som kan skilja sig åt, till exempel etnicitet och socioekonomi. Det skulle även vara intressant att jämföra lärare i idrott och hälsa med lärare i andra ämnen då både tidigare forskning och vår studie visar på att lärare i idrott och hälsa är i behov av bland annat många lokaler och mycket material, men hur ser det ut för lärare i övriga ämnen? Vad har ämnena gemensamt och vad är det som skiljer sig åt vad gäller handlingsutrymmet?

Denna studie och våra förslag till vidare forskning kan ytterligare bidra till en större kunskap kring hur handlingsutrymmet ser ut för lärare i idrott och hälsa. En större kunskap kan i sin tur leda till att lärarna får större möjligheter till att kunna uppfylla sitt läraruppdrag.

Käll- och litteraturförteckning

- Annerstedt, C. (2001). Ämnet idrott och hälsa – ett historiskt perspektiv. I: Annerstedt, C, Peitersen, B & Rønholt, H. (Red). *Idrottsundervisning, Ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: Multicare Förlag AB.
- Boote, D. N. (2006). Teachers' professional discretion and the curricula. *Teachers and Teaching*, 12(4), ss. 461-478.
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. Stockholm: Gleerups Utbildning AB.
- Djuvfeldt, G. & Wedman, I. (2007). *Betygen i praktiken: lärares och arbetsgivares syn på betyg*. Gävle: Högskolan i Gävle.
- Ekberg, J.E. & Erberth, B.(2000). *Fysisk bildning – om ämnet Idrott och hälsa*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. 1. uppl. Stockholm: SISU idrottsböcker.
- Imsen, G. (1999). *Lärares värld. Introduktion till allmän didaktik*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Johansson, B. & Svedner, P.O. (2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen: undersökningsmetoder och språklig utformning*. 4. uppl. Uppsala: Kunskapsföretaget.
- Kirk, D. (2010). *Physical Education Futures*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Klapp, A. (2015). *Bedömning, betyg och lärande*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Kvale, S & Brinkman, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Linde, G. (2012). *Det ska ni veta! En introduktion till läroplansteorin*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lundgren, U. P. (2014) Det livslånga lärandet - att utbilda för ett kunskapsamhälle. I:
Lundgren, U. P., Säljö, R. & Liberg, C. (red.) (2014). *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*. 3.uppl. [rev. och uppdaterade] utg. Stockholm: Natur & kultur.

Lundgren, U. P. (1999). Ramfaktorteori och praktisk utbildningsplanering. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 4(1) ss. 31-41.

Meckbach, J.(2004). Ett ämne i förändring – eller är allt sig likt? I: Larsson, H. & Redelius, K. (red). *Mellan nytta och nöje. Bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan.

Norrby, C. (2014). *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*. Lund: Studentlitteratur AB.

Parding, K. (2007). *Upper secondary teachers' creation of discretionary power*. Luleå: Luleå Tekniska Universitet.

Skolinspektionen. (2011-02-09). *Litteraturöversikt inför kvalitetsgranskning av idrott och hälsa i grundskolan*.

<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/idrottgr/kvalgr-idrottgr-littoversikt.pdf> [2015-10-08]

Sandahl, B. (2004). Ett ämne för vem? Idrottsämnet i grundskolan 1962-2002. I: Larsson, H & Redelius, K. (red). *Mellan nytta och nöje. Bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri.

Taylor, I. (2007). Discretion and Control in Education. *Educational Management Administration & Leadership*, 35(4), ss. 555–572.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Studiens övergripande syfte är att undersöka lärares handlingsutrymme i idrott och hälsa. Mer specifikt handlar det om att få en djupare förståelse för vad som inverkar på deras möjligheter att forma undervisningen i idrott och hälsa.

Syftet är konkretiserat i tre frågeställningar:

1. Vad anser lärare påverkar deras undervisning?
2. Vad anser lärare underlättar respektive försvårar deras undervisning?
3. Om lärare fick välja fritt, hur skulle undervisningen se ut då?

Vilka sökord har du använt?

Handlingsutrymme, Läroplansteorin, Ramfaktorteorin, idrott och hälsa i förändring, Lärares arbetsvillkor, Ramfaktorer, Teacher discretionary power, Teacher discretion, Discretionary power, Lärarnas syn på betyg, Idrottsundervisning, Skolverket, Betyg och bedömning, Intervju

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog, Stadsbibliotekets bibliotekskatalog, Google Scholar, Discovery, Ebsco

Sökningar som gav relevant resultat

*Discovery: Teacher discretionary power
Google Scholar: Lärarnas syn på betyg
GIH:s bibliotekskatalog: Läroplansteorin, Ramfaktorteorin, Idrottsundervisning, Intervju*

Kommentarer

Vi har även använt oss av material som vi har haft i tidigare kurser och uppsatser i utbildningen. Vi har även fått förslag från vår handledare.

Det har varit svårt att finna forskning sedan införandet av den nya läroplanen för gymnasieskolan 2011 om hur lärare i idrott och hälsa ser på sitt handlingsutrymme och vad som inverkar på deras möjligheter i undervisningsprocessen men i övrigt har vi hittat material som är bra och relevant för studiens syfte.

Bilaga 2

Samtyckesbrev

Information och samtyckesbrev för deltagande i en intervjustudie Vårterminen 2016

Hej!

Vi heter Hanna Elenius och Sandra Nagy och vi läser vår sista termin på ämneslärarprogrammet med inriktning mot gymnasiet på Gymnastik- och idrottshögskolan. Under denna termin skriver vi vårt självständiga arbete på avancerad nivå som motsvarar 15hp.

Syftet med vår undersökning är att undersöka lärares handlingsutrymme i idrott och hälsa genom att få en djupare förståelse för vad som inverkar på deras möjligheter att forma undervisningen i idrott och hälsa.

Studien avser att följa de forskningsetiska principer som gäller för god forskningssed. Det betyder att ditt deltagande är frivilligt och att du kan avbryta ditt deltagande när som helst. Allt insamlat material kommer att försvaras säkert och du som medverkar kommer att avidentifieras innan vi påbörjar analysarbetet samt vara anonym vid publikationen. Materialet kommer endast att användas för forskningsändamål.

Om du har några frågor kring studien är det bara att ta kontakt med oss:

Hanna Elenius
hanna.elenius@student.gih.se

Sandra Nagy
sandra.nagy@student.gih.se

Genom att skriva under detta dokument godkänner du ditt deltagande i vår studie samt har tagit del och förstått dina rättigheter med deltagandet.

Ort och datum

Deltagarens namn

Deltagarens underskrift

Tack för din medverkan!

Bilaga 3

Intervjuguide

Intervjuguide

Tema 1: Bakgrund

- Hur länge har du varit verksam som lärare i idrott och hälsa?
 - Har du varit på många olika skolor?
- Vart och när utbildade du dig till lärare?
 - Hur mycket idrott läste du under din utbildning?
 - Har du fått gå någon fortbildning? (ex läroplan, betygssättning)
- Hur ser din arbetstid ut i procent i idrott och hälsa?
- Har du någon lärarlegitimation?
- Vilka årskurser undervisar du i?

Tema 2: Handlingsutrymme

Vi är intresserade av innehållet i idrott & hälsa:

- Om du funderar på lärare i idrott och hälsa – vad skulle du säga allmänt påverkar vilket innehåll de väljer i sin undervisning?
 - Varför?
- Vad finns det för något som påverkar vilket innehåll du har?
- Hur skulle du beskriva en planering av din undervisning?
 - Terminer/block/imorgon
 - Hur går du till väga?
 - Vad har du för förutsättningar?
 - Hur bestäms innehållet i undervisningen, vad finns det som påverkar valen?
- Vad är det svåraste i ditt jobb som lärare?
 - Hur påverkar det ditt innehåll?
 - Begränsningar?

Tema 3: Framtidsdrömmar

- Om du fick forma din undervisning exakt som du vill, skulle något vara annorlunda?

